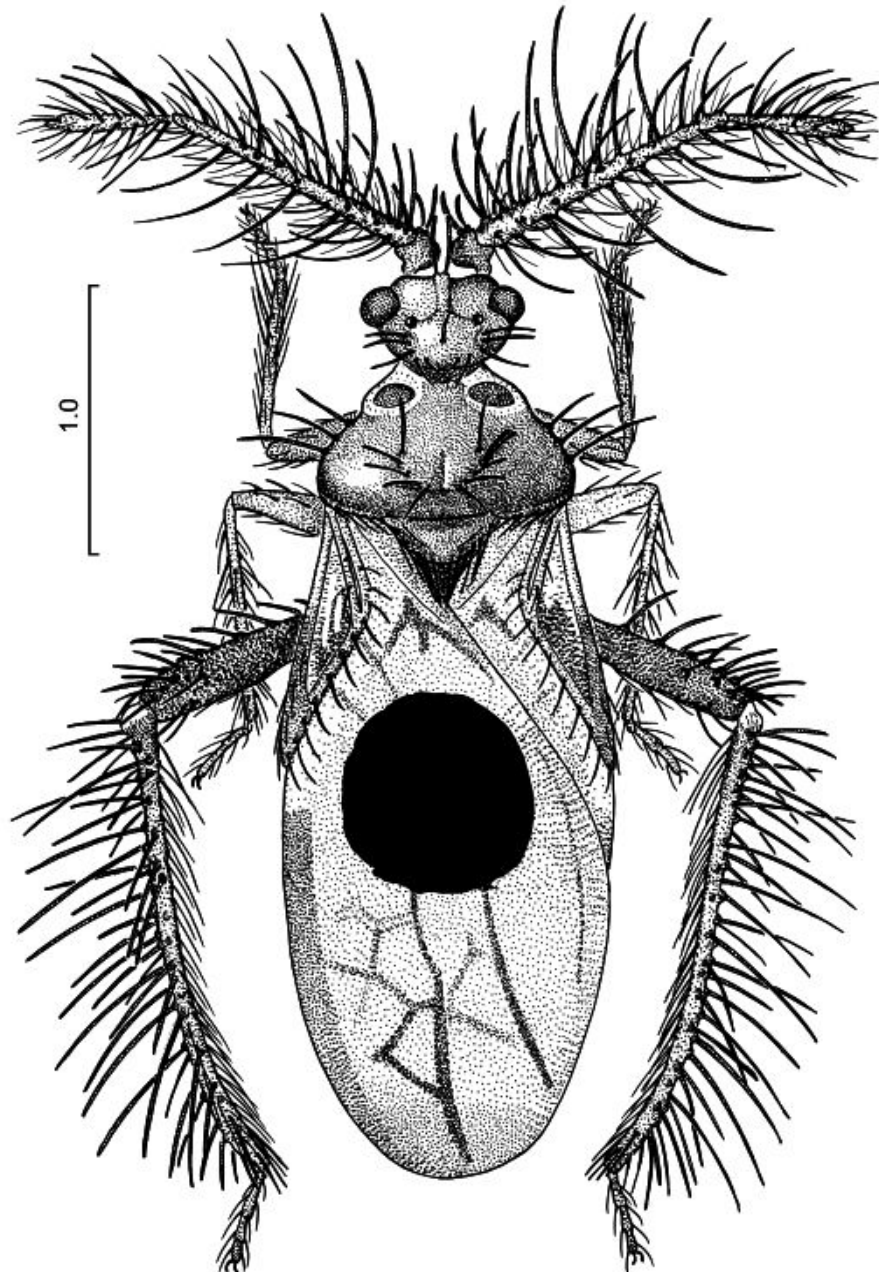

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
66. szám, 2012. május

Tartalom:

Rovarász elődeink — Hirdetés — Sajtófigyelő — Rövid hírek
MRT hírek — Könyvismertető

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények
nem minden esetben tükrözik a
Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani
Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben: Nagy
Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK), Jenser
Gábor (JG), Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó
(MO), Nagy Barnabás (NB), Rozner István (RI),
Szalóki Dezső (SZD), és Szócs Gábor (SZG).

Szerkesztőség:

BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,
1118 Budapest, Ménesi út 44.

Telefon: 4826219

drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)

1088 Budapest, Baross utca 13.

www.magyarrovartanitarsasag.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a
rovartan általános művelése, elsősorban a
magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata,
valamint a rovarotani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2011)

Elnök: Vig Károly

I. alelnök: Merkl Ottó

II. alelnök: Szócs Gábor

Titkár: Puskás Gellért

Előadás szervező titkár: nincs betöltve

Szerkesztő: Merkl Ottó

Pénztáros: Szalóki Dezső

Ellenőr: Simonyi Sándor

Jegyző: György Zoltán

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap
harmadik péntekén a **BCE Kertészettudományi
Karán, az „E” épület E/2 termében (Budapest
XI., Ménesi út 45), délután 4 órakor.**

Illusztrációk

*Címlapon: tajvani tollascsápú-poloska
(Locoptiris taiwanensi Rédei & Tsai,
2011)*

Rajz: Rédei Dávid

Bővebben az állatról:

http://mttmuzeum.blog.hu/2012/04/06/hangyakat_zsakmanyol_az_ujonnan_felfedezett_bizarr_kulseju_poloska

Emlékszem, hogy amikor elvállaltam a Rovarász Híradó szerkesztését, még 2003-ban (akkor már egy éve nem jelent meg új RH!), az egyik választmányin kikötöttem, hogy csak azzal a feltétellel teszem, ha minden anyag digitális formában érkezik, és nincs semmi időbeli kötöttség. Tehát én csak összeállítom a számot, majd kiküldöm a lektoroknak (szerkesztőségi tagoknak). Nem kezdek kunyerálgatni, ne adj' Isten, írogatni, mint elődöm, hogy a lap megteljen. Ha érkezik elég anyag, hogy kitöltsön egy 12 oldalas, A5-ös oldalméretű számot, akkor megjelenik, ha pedig nem érkezik, nem jelenik meg. Ennyi.

De hát, milyen az ember! Elég volt pár év, amikor mind a 4 RH szám megjelent, hogy aztán „hiányérzetem” alakuljon ki, ha úgy tűnt, hogy valamelyik szám elmarad.

Mint ahogy most is történt a májusi számmal. Azt már tudtam, hogy a májusi rovarotani ülésig nem fog betelni, tehát a nyomtatott verziót nem lehet majd a meghívókkal együtt postázni, legfeljebb ősszel. De legalább a drótpostán szétküldött digitális verzió készülne el, még a nyár előtt! Nekiálltam tehát írásokért levelezgetni, „kéregetni”... És lám, két nap alatt nemhogy megtelt a RH66-os szám, még a következőre is maradt anyag.

HA

Rovarász elődeink

In Memoriam – Dr. Szent-Ivány Józsefné, Lakatos Mária 1917- 2012

Szomorú hírről számolok most be a tisztelt tagtársaknak. Ez év március 9-én, a dél-ausztráliai Adelaide-ben, 93 éves korában elhunyt dr. Szent-Ivány Józsefné, a mindenki által tisztelt és szeretett Mária néni – ahogy az itteni magyarok nevezték őt.

Néhai Lakatos Géza (1890–1967) magyar miniszterelnök leányaként végigszenvedte a kommunista megtorlás legkeményebb magyarországi éveit. Családi háttere miatt kilakoltatták, és csak a TTM-beli kollégák, s főként dr. Móczár László közbenjárására tudott ismét Budapestre költözni és a múzeumban állást kapni, ahol dr. Móczár mellett dolgozott, a Hártvásszárnyú Gyűjteményben. Férjétől, a háború utolsó hónapjaiban Nyugatra menekült dr. Szent-Ivány Józseftől elszakítva, 12 évet kellett várnia, mire végre sikerült kijutnia utána Ausztráliába, illetve Pápua Új-Guineába. Itt ismét férje oldalán folytathatta életét, és jó néhány év új-guineai munkás év után a dél-ausztráliai Adelaide-ben teremtettek új otthon maguknak.

A Szent-Ivány család vendégszeretete szinte legendás volt. Mária néni csodás hazai ízekkel fogadott minden látogatót, legyen az akár magyar, akár ausztrál – vagy bármilyen más nációhoz tartozó. Dr. Szent-Ivány József elhunytával Mária néni továbbra is aktív életet élt, töretlen akarattal és igyekezettel szolgálta nem csak az ausztráliai magyarságot, hanem a tágabb értelemben vett társadalmat is.

A Magyar Református Egyház adelaide-i gyülekezetének oszlopos tagja, kétszer gondnoka, titkára és áldozatkész presbitere volt. Rendkívüli emberszeretete, derűs egyénisége sok tisztelőt és barátot szerzett neki. Krisztusi alapokból eredő jóságát mindenki nagyra becsülte, aki csak ismerte.

Szabó Attila, adelaidei református lelkész így emlékezik meg róla:

“A magyar emigráció egyik nagy alakja távozott el közülünk, aki rendíthetetlen hittel vívta meg küzdelmeit személyes életében és magyar egyházi életünk nehéz korszakában.” Temetése március 15-én volt. Gyászolja leánya, Ildikó és testvére, Vitéz Lakatos Kálmán, családjával együtt, valamint sok ismerőse, barátja – az egész ausztráliai magyarság.

Nyugodjék békében!

Lakatos Mária, férje társaságában, Adelaide, Ausztrália

Hangay György, Ausztrália

Hirdetés

Egzotikus bogarak – Eladó kb. 1100 egzotikus bogár a világ minden részéből! A bogarak preparálva, felcédulázva és meghatározva kerülnek eladásra több családból Érdeklődni lehet a (06-1)-208 3152 telefonon, vagy az irozner@gmail.com e-mail címen.

Hólyaghúzóbogár gyűjtemény (Meloidae) – Eladó egy 114 fajt és 1800 példányt számláló palearktikus és afrikai hólyaghúzóbogár (Meloidae) gyűjtemény. A bogarak preparálva, felcédulázva és meghatározva kerülnek eladásra. Érdeklődni lehet a (06-1)-208 3152 telefonon vagy az irozner@gmail.com e-mail címen.

RI

Sajtófigyelő

Ebben a rovatban megjelenő közlemények tartalmáért a szerkesztőség nem vállal felelősséget. Az itt közölt cikkeket a nyomtatott és elektronikus sajtóból vettük át

Rovarak oldanak meg az élelmiszerhiányt

Brüsszeli szakértők úgy vélik, hogy a rovarok környezetkímélő módon oldanak meg az élelmiszerhiányt. A bogarak, férgek és egyéb csúszómászók [sic!] húsa koleszterinben és zsírban szegény. Egy tanulmány szerint a pecsenyeszöcske fehérjetartalma 20 százalék, miközben zsírhányada csak 6 százalékos. A marhahúsban ugyan 24 százalék a fehérje, de 18 százalék a zsír. A tücsök kalciumban gazdag, a természet vasban, a selyemhernyó lárvája rézben és B2-vitaminban – írta a Daily Telegraph.

Az újság megkereste Stuart Hine brit rovarászt, aki szerint a rovarok fantasztikusak ugyan, ám nem jelentik az emberiség élelmezésének végső megoldását. Nagy-Britanniában költséges lenne egy hatalmas sáskaraktár fűtése, ráadásul a rovarok betegségei villámgyorsan végezhetnek egy egész tenyészettel. Mindezek tetejébe főzve vagy sütvé kellene őket enni, mivel kórokozókat tartalmazhatnak.

„Rövid távon lehet rovar enni a túlélés érdekében, de a legtöbb kultúra, amely rovar (is) eszik, megfőzi őket” – mondta Hine. A lap megszólaltatott egy étkezési rovarokat forgalmazó céget, az Edible-t, amely emberi fogyasztásra alkalmas rovarokkal olyan tekintélyes áruházakat lát el, mint például a Selfridges. Todd Dalton, a vállalat szóvivője pénzpocsékolásnak ítéli az EU kezdeményezését, mert nehéz lenne az emberek torkán lenyomni a rovarokat, evési szokásaink pedig nem változnak meg egyhamar.

Korábban is tettek kísérleteket az ízeltlábúevés népszerűsítésére – teljesen eredménytelenül. 1885-ben Nagy-Britanniában megjelent például egy könyv, amely a falusi szegényeknek olyan recepteket javasol, mint például a pincebogármártás.

Amúgy eszik az ember bőven rovar. Egyes tanulmányok szerint étkeinkbe annyi kerül bele észrevétlenül, hogy egy évben fejünként átlagosan fél kilót fogyaszt belőlük az ember.

(Index, 2011. szeptember 6.)

A sajtófigyelőt összeállította Rozner István

Rövid Hírek

Rovarászok, rovarok bankjegyeken

Nagyon kivételes megbecsülést jelent, ha valakinek az arcképe forgalmi bankjegyre kerül. Ugyan a hétköznapi emberek ritkán tudják, hogy a mindennap használt papírpénzen kinek a portréja látható, viszont a „pénzre kerülés” ténye nagy társadalmi elismertséget jelent. A tömördek uralkodó, politikus, művész és szabadságharcos közé néhány természettudós is bekerült. Néhányan közülük szegről-végről rovarászoknak tekinthetők, őket szeretném itt bemutatni.

A Chagas-kór névadója, **Carlos Chagas** (1879–1934) az 1988-ban kibocsátott brazil 10.000 cruzeidós bankjegyet díszíti. Chagas portréja mellett, a Chagas-kór kórokozójának életciklusát ábrázolják, a rajz felett pedig a kórokozót terjesztő *Rhodnius prolixus* (Triatominae) rablópoloska látható.

A ma is használt rendszertan megalapítóját, **Carl von Linnét** (1707–1778), gondolom, mindenki ismeri. Míg az 1965–1976-ig forgalomban lévő 50 koronás bankjegyen gyöngyvirágot morzsolgatott, a jelenleg is forgalomban lévő svéd 100 koronás bankóra Linné arcképe, hátuljára pedig egy nektárt és virágot gyűjtő méh portréja került.

Az említett kutatók mellett érdekesnek tartom egy táblán három ide illő, bankjegyeken található rajz bemutatását. Az **1-es** számmal jelölt lepke a **Declana egregia** nevű araszoló, és a jelenleg is forgalomban lévő új-zélandi 100 dolláros bankjegy egyik sarkában található. A 100 dollárost egyébként a fizikus Ernest Rutherford portréja díszíti.

A **2. ábrán** látható kéz a mártírhalt kolumbiai természettudós és geográfus, **Francisco José de Caldas** keze, miközben egy körzővel a földgömbön lévő skorpióra szúr. A bankjegy pedig az 1983-as kiadású 20 peso.

A **3-as** számmal jelölt képen az 1973–1995-ig érvényben lévő ausztrál 50 dolláros egyik részlete látható léggel és páncélos atkával (!). A bankón melleleg az állatorvos Sir Ian Clunies Ross és (a másik oldalon) a mikrobiológus Howard Walter Florey látható.

Az euró előtti német márkasorozat egyik tagját (500 Mark) **Maria Sybilla Merian** (1647–1717) arcképe díszíti, aki csodálatos növény- és rovarfestményeiről híres. Főleg növényeket festett, de közel 200 rovarfaj életciklusát is ábrázolta, elvetvén ezzel az ősnemzés hipotézisét. Bár ezt az elméletet csak később, Pasteur munkássága nyomán sikerült kiirtani a tudományos felfogásból, ez mit sem von le Maria Sybilla érdemeiből. Az arcképe mellett egy általa rajzolt darázs látható.

Páll-Gergely Barna, Shinshu University, Matsumoto, Japán

MRT hírek

MRT választmányi ülés, 2012. május 18.

Az ülést Vig Károly elnök távolléte miatt Merkl Ottó, a Társaság alelnöke vezette le, a választmány 18 jelenlévő tagja három témát vitatott meg.

Először Szabóky Csaba adott tájékoztatást a rovarászkirándulás költségeiről, majd Szalóki Dezső pénztáros a Társaság aktuális anyagi helyzetéről. Ezután a választmány megszavazta a rovarászkirándulás támogatását a Társaság tagjainak részére, amelynek összege a 2012. évi költségvetési tervben is szereplő 100 ezer Ft.

Haltrich Attila felhívta a figyelmet a tényre, hogy a Társaságnak jelenleg nincs működő számítógépe. A gépre az előadóülések vetítése miatt van szükség. Lehetőségek a jelenlegi helyzet orvoslására: (1) a Rovartani Tanszék időnként tudja támogatni az üléseket laptop kölcsönzésével, (2) az előadók hoznak magukkal, (3) a Társaság új számítógép vásárlását tervezi be a költségvetésbe (idén erre már nincs lehetőség), (4) valaki a

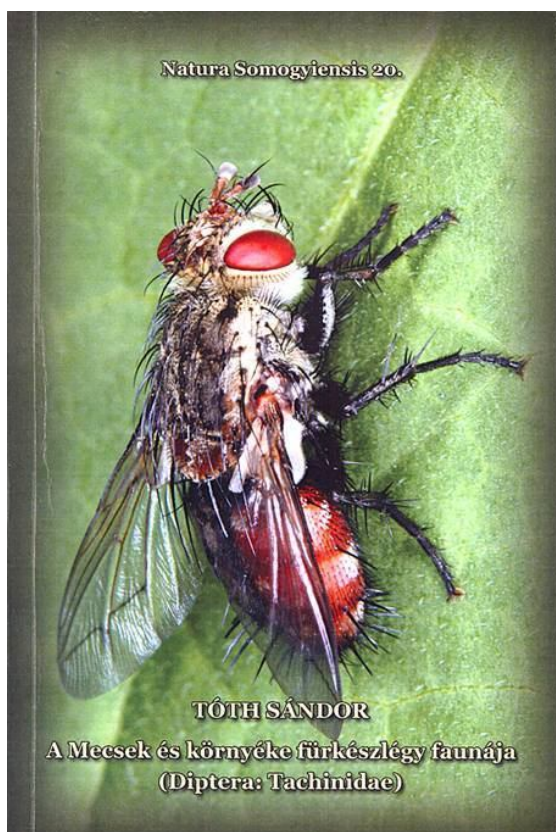
Társaságnak ajándékozza a régi, de vetítésre alkalmas laptopját (az eddig használt gép Fónagy Adrien és férje, Nagy László adománya volt).

Utolsó napirendi pontként Szócs Gábor alelnök javasolta egy 2-3 fős munkacsoport felállítását, amelynek feladata a hazai nem védett, de országosan kiemelt jelentőségű területek számba vétele, az ezekről való adatgyűjtés volna. A Társaságnak etikai felelőssége, hogy legalább ajánlást tegyen az arra érdemes területek védetté nyilvánítására.

Lejegyezte: Puskás Gellért titkár

Könyvismertető

Tóth Sándor: A Mecsek és környéke fürkészlégycsoportja (Diptera: Tachinidae) [Tachinid fauna of the Mecsek Mountains and its surroundings]. – *Natura Somogyiensis* 20: 5–141. 158×240 mm, ISSN 1567–1908, ISBN 978-963-7212-77-2 Kiadó: Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága

Tóth Sándornak, a zirci múzeum nyugalmazott igazgatójának tollából sorra jelennek meg a hazai tájak Diptera-faunáját bemutató kötetek. A magyar entomológia egyik meghatározó személyisége ismét színvonalas munkával lepte meg a rovartan kutatóit a mecseki fürkészlégycsoportot bemutató kiadványban. A 79 térkép és fenológiai diagram, a szerző kiváló színes fotóit felvonultató nyolc képtábla, valamint a névmutató igazi kézikönyv a rovarászok számára.

A kötet főbb fejezetei: *Történeti áttekintés, A fürkészlégycsoport rövid jellemzése, A terület természeti földrajza, A fürkészlégycsoport minőségi és mennyiségi összetétele, A fürkészlégycsoport fenológiai sajátosságai, A fürkészlégycsoport UTM hálótérképezésének eredményei, Parazitoidnevelési eredmények, A fajok és a lelőhelyek felsorolása*

Mit érdemes tudnunk a fürkészlégycsoportokról?

A fürkészlégycsoport nem csak Magyarországon, hanem sok más országban is a legjobban kutatott kétszárnyúcsaládok közé tartoznak, ami elsősorban parazitoid életmódjuknak köszönhető. A fürkészlégycsoportfauna kutatásának kezdete

hazánkban a XIX. század második felére tehető.

A fürkészlégycsoport kivétel nélkül erősen alkalmazkodott parazitoidok. A legtöbb fajuk a lepkehernyókat fertőzi meg, azonban vannak fürkészlégycsoport-parazitoidjaik hártvászárnyúaknak, bogaraknak, poloskáknek, kabócáknek, lószúnyog lárváknak, sáskáknek, sőt fülbemészóknak is.

A fajok többsége a gazdára tojást rakók csoportjába tartozik. Ezek nősténye viszonylag kevés (100–200) tojást érlel. A második csoportba tartozó fürkészlégycsoport nőstényei a kibújásra kész lárvát tartalmazó tojásaikat a gazda közelébe rakják le.

A fürkészlégycsoportlárva a gazda szervezetébe jutva kezdi el élősködő életmódját. A fiatal lárva eleinte gyakran csupán a gazda testnedveivel táplálkozik, és csak később vándorol a szövetekbe. A gazda a fertőzést csak nagyon ritkán éli túl, a fürkészlégycsoportlárva legtöbbször a pusztulását okozza. Egy gazdában az esetek zömében csupán egyetlen parazitoid fejlődik.

A fürkészlégycsoport erdővédelmi szempontból a leghasznosabb rovarok közé tartoznak. A hernyógradációk letörésében kiemelkedő szerepet játszanak. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az Amerikai Egyesült Államokba az Európából 1869-ben behurcolt gyapjaslepke elszaporodásának és kártételének megfékezése érdekében Magyarországról is nagy tömegben telepítették be fürkészlégycsoportokat az 1920-as években.

A fürkészlégyimágók különböző növények édes nedveivel, nektárral táplálkoznak, de a zengőlegyekhez hasonlóan kedvelik a levéltetvek által kiválasztott mézharmatot is. Előszeretettel látogatják az ernyősvirágzatú növényeket. Virágport azonban valószínűleg nem fogyasztanak.

A Palearktikumból közel 1600 érvényes fajt tartanak nyilván. Magyarország jelenleg ismert Tachinidae-faunáját 433 faj alkotja, de a jövőben, főleg a szomszédos országokból már kimutatott fajok közül még nagyon sok kerülhet elő nálunk is. A viszonylag jól kutatott Mecsek fürkészlégyfaunáját jelenlegi ismereteink szerint 340 faj alkotja. Ez a hazai fauna 78,9%-a, ami jó eredménynek számít.

A Mecsek kutatásról röviden

A hegységben 1975-ben, „A Mecsek és környéke természeti képe” program indulásakor kezdődött el jelentős dipterológiai gyűjtőmunka. Ebbe a

faunakutatásba Tóth Sándoron kívül bekapcsolódott az akkori tanárképző főiskola két oktatója, Majer József és Wéber Mihály is. A Tachinidae-kutatás szerves részét képezi a fürkészlégyek gazdaállataikból való kinevelése. Erre alkalmasszerűen a Mecsekben is sor került, s a szerző főleg lepkehernyókból nevelt ki fajokat. Megtudjuk a könyvből, hogy a hegységből származó fürkészlégy anyag bizonyító példányait a pécsi Janus Pannoniusz Múzeum, a kaposvári Somogy Megyei Múzeum, és kisebb részben a Magyar Természettudományi Múzeum Állattára, valamint a szerző magángyűjteménye (Zirc) őrzi. Ez az információ főleg azért fontos, mert a későbbi generációk kutatói pontosan tudni fogják, hogy mit és hol találnak meg.

Tóth Sándor a Mecsek fürkészlégyfaunájának kutatása során született eredmények közül legjelentősebbnek a viszonylag magas fajszámot tartja. A Mecsek fürkészlégyfaunájának összetételét és fajgazdagságát elsősorban a hegység földrajzi helyzete, tengerszint feletti magassága, éghajlata, vízrajza, valamint részben igen változatos növénytakarója határozza meg. A kisebb-nagyobb megszakításokkal évtizedeken át folyó munka során előkerült több, részben Dél-Európa mediterrán vidékeire vagy Közép-Európa magasabb hegyvidékeire jellemző, részben ritka faj. Ezek jelentős mértékben növelik a hegység faunájának értékét.

A kötetet ajánlom mindazoknak, akik alaposabban szeretnének elmélyülni e parazitoid légy család biológiájában, faunisztikai vagy taxonómiai kutatásában. A szerzőnek pedig kívánok további jó erőt és egészséget, hosszú alkotó éveket az újabb kötetek megírásához.

Fazekas Imre, Komló

Mészáros Zoltán és Szabóky Csaba (2012): A magyarországi nagylepkék gyakorlati albuma. Szalkay József Magyar Lepkészetű Egyesület, 185 pp., 23,8 x 17 cm, ISBN 978-963-08-3118-5

Örömmel látjuk, hogy az ismert lepkeszakértők, Mészáros Zoltán és Szabóky Csaba 2005-ben megjelent, hasonló című, de a molylepkékről szóló kiadványuk után a hazai nagylepkékről jelentettek meg hasonlóképpen színvonalas albumot. A molylepkés album a *Növényvédelem* c. folyóirat különszámaként jelent meg, ám a nagylepkés rész a Szalkay József Lepkészetű Egyesület kiadványaként látott napvilágot. A nyomdai munkáért az Inkart Kft.-t illeti dicséret. A kézirat már évekkel ezelőtt elkészült, megjelentetésének lehetősége a kiadó, az Europauniversitas, a Szélkiáltó Bt. és Szabóky Csaba anyagi hozzájárulása révén csak 2012-ben valósulhatott meg.

Bár a címloldal színvonalas fényképei, melyet Szócs Levente készített színesek, az album képei „csak” fekete-fehér tusrajzok. Ahhoz, hogy ennek okát megértsük, bele kell lapoznunk az albumba. A 18 családba tartozó 172 nagylepke faj mindegyikét — gondos szerkesztés eredményeként — külön-külön oldalon jelentetik meg. További praktikus megoldás, hogy a nagyfokú hozzáértéssel és precizitással, élethűen megrajzolt tusrajzok alatt rövid, tömör ismertetést olvashatunk az ábrázolt lepkefajról. A rajzok Szabóky Csaba, a szövegek Mészáros Zoltán hozzáértését igazolják.

Dr. Tóth Sándor határozás közben, 2012

Szakértőnek és laikusnak egyaránt jóleső érzés belelapozni ebbe az albumba. Miért? Azért, mert az ábrák szemet gyönyörködtetőek, a szövegek közérthetőek és mértéktartóak. Legyen szabad az ábráról szakmai és művészi szempontból néhány szót ejtenünk.

A lepkét ismerő szakember örömét leli egy-egy, a megszólalásig az eredetire hasonló ábrában. Ám az sem utolsó dolog, hogy az adott fajjal először ismerkedő diák, vagy egyszerűen a tudásszomjas természetrajongó miként találkozik először a természet ékköveivel. Nem mindegy ugyanis, hogy az eredetét kényszeredetten utánzó, egyszerű vonalvezetésű tusrajz, azaz az „ábra” (melyen annyiszor szenvedtünk egy-egy gyakorlati szakkönyv biflázása, tanulmányozása során) miképpen visz bennünket közelebb az igazsághoz. Szabóky Csaba rajzainak szemlélésekor nyugodtan kezünkbe vehetünk egy nagyítót, a részletek akkor is élethűek maradnak. Ez elsősorban onnan adódik, hogy a rajzoló tökéletesen ismeri a lepkét, és van művészi adottsága ahhoz, hogy a lepkék potrohán és szárnyán elhelyezkedő pikkelyszőröknek és pikkelyeknek a mintázatot eredményező rendszerezettségét hűen megjelentsse. Ugyancsak

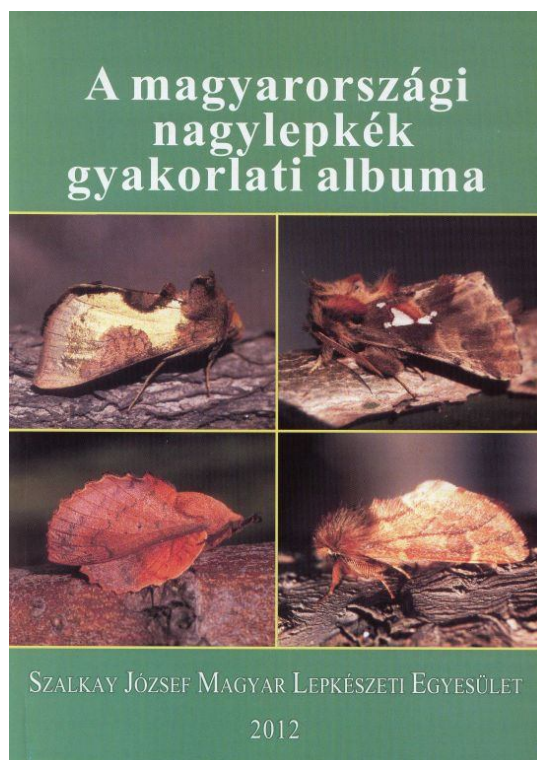
dicséretes szakmai és művészi erény, hogy az ábrázolás a szárnyak rojtszegélyének sajátos szerkezetére, abból adódó mintázatára, vagy jellegzetes hullámos lefutására is kiterjed. Azoknál a fajoknál, ahol a testen, netán a szárnyon felemelkedő, felpúposodó térbeli elhelyezkedésű pikkelyszőrök is vannak, azok szintén kiválóan érzékelhetők. A hazai lepkészeti szakirodalomban hasonlóképpen jól sikerült ábrázolást Gozmány László, Fazekas Imre és Nógrádi Sára rajzai esetén tapasztalhattunk.

Ezek után feltehetjük a kérdést, hogy vannak-e hiányosságai e könyvnek? Szinte elenyésző mértékben, de vannak. Egy, a szerkesztésből adódó, szinte kikerülhetetlen hiányosság, hogy ahol az ivarak eltérő kinézete miatt a hím és a nőtényt is bemutatják, kissé zavaró módon (hogy egy oldalon elférjenek) azok jelentősen kicsinyítésre kerültek. Talán szerencsésebb lett volna inkább mérethűen, és külön oldalon szerepeltetni az ilyen ábrákat. Persze ez esetben a szöveget is növelni kellett volna, ugyanis hiányérzetet vált ki, ha a túlzottan szűkszavú szövegrészek miatt üresen hagyott papírfelületek maradnak. Sajnálatos módon ez ebben a könyvben is előfordul.

Egy szakmai természetű hibát is észlelhetünk a 32. oldalon bemutatott kis pávaszem, a *Saturnia pavonia* (Linnaeus, 1758) esetében. E fajnál közismert az ivari kétalakúság. Az ábra egy nőtény szárnyalakú, de hím testű és csápú példányt ábrázol. Ez vitathatatlan, ha összevetjük más szakkönyvek, mint például az Akadémiai Kiadónál 1991-ben megjelent Medvelepkék, szenderek, és szövölepkék (Arctiidae, Sphingidae et Bombycidae) című, a Magyarország Állatvilága XVI. kötetének 14. füzetével. Ebben a 204–205. oldalon a 165. és a 166. ábrai (melyet Fazekas Imre rajzolt) jól érzékelteti azt a jellegzetességet, mely a hím és nőtény esetében természetes körülmények között tapasztalható.

E fajjal kapcsolatban szakmai körökben az elmúlt években ismertté vált Wolfgang Nässig tanulmánya, miszerint a sokáig szinonimnak hitt, szintén Európából leírt *Saturnia pavoniella* (Scopoli, 1763) önálló faj (*bona species*). Igaz, a hazai példányokat ebből a szempontból behatóan, szakmailag is elfogadható mértékben még nem vizsgálták meg. Ugyanakkor elemzőbb vizsgálatok nélkül is szembeötlő, hogy a hazai példányok zömének szárnyrajzolata a Scopoli által leírt *pavoniella*-val látszik azonosnak. Mivel a „gyakorlati album”-ban ábrázolt hím és női jellegeket egyaránt tartalmazó ábra szárnyrajzolat elemei is inkább a *pavoniella*-ra emlékeztetnek, szerencsés lett volna (akár állásfoglalás nélkül is) e problémára hivatkozni. Némileg a szerzők melegségére szolgál, hogy a *pavonia/pavoniella* kérdés az album eredeti szövegének (évekkel ezelőtti) megírását követően vetődött fel.

Végül meg kell jegyeznünk, hogy az albumban egyetlen forrásmunkát és hivatkozást sem találunk, mely nagyon szokatlan a hasonló könyvek kiadásánál.

Szeőke Kálmán